

II. ПОРІВНЯННЯ ГАЛУЗЕВИХ СИСТЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

а) гуманітарна сфера

ДО ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО І ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО БАГАТОРІВНЕВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Н. Дем'яненко

*Київ, Інститут педагогіки і психології професійної
освіти АПН України*

В умовах глибокої перебудови всіх рівнів системи освіти незалежної України для забезпечення її всебічного розвитку, єдності національного і загальнокультурного компонентів особливо істотного значення набуває відродження, оновлення і вдосконалення підготовки вчителів і викладачів. Успішному виконанню цього складного завдання сприятиме врахування і ефективне застосування як невинуватено забутого рідного педагогічного спадку й досвіду, так і вивчення й доцільне застосування інноваційної практики педагогічної освіти розвинених країн світу.

У Європі й за океаном молоді випусники педагогічних відділень інститутів та університетів зустрічаються з усе більшими труднощами у пошуках роботи внаслідок насичення ринку праці, демографічної регресії і припинення розширення шкільних контингентів. У цих умовах підвищуються вимоги до підготовки вчителя та його дидактичного забезпечення. Якщо у недалекому минулому університети готували вчителів-спеціалістів лише для другого ступеня середньої школи, то у наш час у більшості країн Західної Європи в них концентрується підготовка викладачів і для двох нижчих рівнів середньої освіти. Там, де студенти мають можливість самостійно обирати рівень універсалізації, вони все частіше віддають

перевагу своєрідним комбінаціям предметів, отримуючи право одночасного викладання рідної мови і музики, історії та фізкультури, географії й малювання чи танцю. Студенти багатьох університетів Європи мають обгрунтовані претензії до комплексу педагогічної підготовки, вважаючи надто теоретичним, довгим і малокорисним для себе курс класичної педагогіки. Навчальні заклади Європи змушені також вдосконалювати і практику, застосовуючи інноваційні методи (частина цих проблем вже давно розв'язана у ФРН).

Вкажемо, що у Західній Європі знову відновився процес підвищення рангу спеціалізованих педагогічних інститутів чи їх рівноправного злиття з університетами. Під час підготовки вчителів широко використовується вивчення національного досвіду, викладаються спецкурси, створені й працюють відділення музеїв чи центрів роботи з молоддю, де накопичено багато матеріалів з історії національної науки і педагогіки (Франція, Великобританія, Німеччина).

Незалежна Україна успадкувала надто малу кількість університетів і помітно застарілу систему підготовки вчителів. Цілком логічні й виправдані зусилля регіональних педагогічних інститутів у напрямку досягнення рівня європейських університетів, позитивним є утворення комплексів із закладів різного рівня для спільного вирішення складних завдань формування нових вчителів.

Серед особливо важливих є і проблеми вдосконалення навчально-виховного процесу у ВНЗ педагогічного профілю, акцентування на підвищенні якості й престижу психолого-педагогічних дисциплін, ефективності фахової практики, функціонуванні при цих закладах базових і дослідних шкіл, ліцеїв і гімназій.

Для вирішення цих проблем не завадить врахувати окрім кращих закордонних зразків, власні негативні і позитивні історичні уроки. У недалекому минулому історія педагогіки викладалася з акцентом на прикладах і фактах розвитку педвузів Росії, нехтувалися багато в чому плідні і самобутні знахідки українських закладів у формуванні вихователів та вчителів, замовчувалися славні імена видатних педагогів Я. Чепіги, О. Музиченка, М. Даденкова, В. Роднікова та інших. У процесі запланованого запровадження багаторівневої вищої освіти може придатися розроблюваний нами новий зміст багаторівневої психолого-педагогічної підготовки вчителів. Вдосконалюється структура і зміст інтегрованого курсу

“Педагогіка”, для чого вивчається як закордонний досвід, так і творчі здобутки українських педагогічних вузів періоду національного відродження (20-і - початок 30-х років) в організації й проведенні психолого-педагогічної підготовки вчителя, доповненні основного педагогічного циклу дисциплінами за вибором, виходячи з регіональних особливостей і потреб, створенні системи неперервної практики (зокрема, політехнічної, аграрної, індустріально-педагогічної). Вважаємо можливим і доцільним відновлення викладання “Педології”, як важливої комплексної науки про формування і розвиток особистості дитини, інформативної інтегрованої дисципліни у складі психолого-педагогічної підготовки вчителя.

Поеднання вивчення української педагогічної спадщини з аналізом закордонного досвіду, відновлення власних знахідок і запозичення зарубіжних вдалих інновацій ми вважаємо перспективним шляхом для успішного оновлення системи формування вчителів.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Т. Дмитренко, Л. Ричкова,
Л. Сивенко

*Харків, Педагогічний
університет*

Аналіз структури педагогічної підготовки майбутніх вчителів у провідних країнах світу (США, Великобританії, Японії) показав, що основні компоненти педагогічної теорії та практики - виховання і навчання - довгий час розвивались у напрямку їх диференціації, хоч певну роль відігравали і процеси інтеграції. Сучасна вітчизняна наука педагогіка розвивається здебільшого у напрямку інтеграції. Наприклад, постійно проявляє себе інтеграція історичних і педагогічних знань. Складність у реалізації проблем інтеграції полягає в необхідності розглядання її у кожному компоненті педагогічної системи (інтегровані цілі навчання, виховання та розвитку; інтегрована сукупність принципів; зміст навчання та виховання). Дослідження інтеграції теорій виховання і навчання забезпечать подальший їх розвиток, можливість ефективного за-